

KURSUSETS FORBEREDELSE OG FORLØB.

Fra forskellige Sider var der fremsat Ønske om, at det 5. danske Hjemstavnskursus kunde blive holdt i Sorø, og ved Dansk historisk Fællesforenings Aarsmøde i Maribo, hvor denne Sag kom paa Bane, afgav Formanden for Historisk Samfund for Sorø Amt, Akademikasserer, cand. mag. L. F. la Cour Løfte om at søge Ønsket virkeliggjort. I den Anledning sammenkaldtes et Bestyrelsesmøde i Historisk Samfund, hvor man vedtog at yde sin Støtte til, at det fremsatte Ønske kunde blive opfyldt, men at man foreløbig vilde anse det for heldigt at drøfte Sagen med en snævrere Kreds indenfor Amtet. Der udstedtes som Følge deraf Indbydelse til følgende Mænd om at

tage Del i en saadan Drøftelse: Borgmester H. P. Hansen og Redaktør Hans Jensen fra Slagelse, Højskoleforstander Fr. Nørgaard, Antvorskov, Amtmand, Baron Bille-Brahe, Borgmester P. F. Hansen, Boghandler, Frk. A. Hyldgaard, Graver Niels P. Larsen, Overlærer J. C. Olsen, Rektor Raaschou-Nielsen og Lektor, Dr. Ussing af Sorø, Borgmester Gravesen af Ringsted og Forstander Johs. Jensen, Kærehave, og ved en Sammenkomst, som Historisk Samfunds Bestyrelse havde med de af ovennævnte, der saa sig i Stand til at give Møde, vedtoges det, at det 5. danske Hjemstavnskursus skulde holdes i Sorø i Dagene 5.—10. August 1927.

Man vedtog endvidere, at de ovenfor nævnte sammen med Historisk Samfunds Bestyrelse skulde udgøre Hjemstavnskursusets Komité, for hvilken Amtmand, Baron A. *Bille-Brahe* velvilligst gav Tilsagn om at være Formand, og der nedsattes et Forretningsudvalg, der kom til at bestaa af Boghandler, Frk. Anna Hyldgaard, Graver Niels P. Larsen, Overlærer J. C. Olsen, Lektor Dr. Ussing og Akademikasserer, cand. mag. la Cour; den sidstnævnte valgtes til Formand og Boghandler, Frk. A. Hyldgaard til Kasserer.

Paa en Henvendelse, man rettede til Udvalget for Hjemstavnskultur ved dets Formand, Lektor Regnar Knudsen, Aarhus, modtog man til Svar, at Udvalget billigede, at Hjemstavnskursuset henlagdes til Sorø, og ved et senere afholdt Møde med Lektor Knudsen blev Sagen gennemdrøftet og Planerne i al Almindelighed gennemgaaet. Ved en Række Møder, som Forretningsudvalget i de følgende Maaneder holdt, udformedes Programmet endeligt, og det fik derefter følgende S sammensætning:

Fredag 5. August:

Ankomst til Sorø vestfra 16⁰⁹ (4⁰⁹),
østfra 17²⁷ (5²⁷).

Kl. 7 Aftensmad i Hotel Klubben, hvor alle
Maaltiderne indtages.

Kl. 8 Aabningsmøde i Akademiets Gymnastik-
sal, hvor Foredragene holdes.

Velkomst: Amtmand, Baron Bille-Brahe.
Akademikasserer la Cour.

Lektor Alfr. Glahn: Om Sorø Akademis
Bibliotek.

Lørdag 6. August:

Kl. 9 Lektor Simonsen: Sorøegnens Geologi.

Kl. 10 Magister Otterstrøm: Sorøegnens Sær
(med Ekskursion paa Sorø Sø).

Kl. 1 Middag.

Kl. 2^{1/2} Udflugt over Kongebroen, Horsebøg og
Topshøj Skove, Stenstrup til Tase (Kaffe),
Langdyssen i Gunderslevholm Skov og
tilbage til Sorø.

Kl. 8^{1/2} Aftensmad.

Søndag 7. August:

Kl. 8 Froprædiken i Sorø Kirke.

Kl. 9^{1/2} Udflugt over Krøjerup, Maglesø, Ødemark
og Nordruplund til Tersløsegaard (Kaffe);
derfra forbi Bromme Mølle tilbage til
Sorø.

Kl. 1^{1/2} Middag.

Kl. 4 Folkemøde med Foredrag og Oplæsning
af Professor, Dr. phil. Vilh. Andersen og

Skuespiller ved det kgl. Teater Holger Gabrielsen.

Kl. 7 Aftensmad.

Mandag 8. August:

Kl. 9 Dr. Brøndsted: Sorøegnens Oldtidsminder.

Kl. 10^{1/2} Lektor, Dr. Ussing: Sorøegnens Kulturfysiognomi (Bebyggelse, Stednavne, Færdselsveje og Sagn).

Kl. 12 Middag.

Kl. 2 Graver Niels P. Larsen: Sorø Kirke.

Kl. 3^{1/2} Udflugt over Søen til Parnas (Kaffe) og Ægir.

Prof. Oppermann: Sorøegnens Skove.

Lektor Holten-Bechtolsheim: Bredahl.

Eventuelt Vandring til Grydebjærg.

Kl. 7^{1/2} Aftensmad.

Kl. 8^{1/2} Sammenkomst. Almuefortællinger ved Frk. Nunka Jørgensen.

Tirsdag 9. August:

Kl. 9 Akademikasserer, cand. mag. la Cour: Hvideslægten.

Kl. 10^{1/2} Musæumsdirektør, Dr. Mackeprang: Sorøegnens Landsbykirker.

Kl. 12 Middag.

Kl. 2 Udflugt til Pedersborg (Halvkredsvolden), Bjernede, Fjenneslev og Ringsted Kirker samt Kærehave (Kaffe).

Kl. 8 Aftensmad.

Onsdag 10. August:

Kl. 9 Dr. Poul Nørlund: Sorø Kloster.

- Kl. 10¹/₂ Rektor Raaschou-Nielsen: Sorø Skole og Akademi (Foredragene holdes i Sorø Akademis Skoles Festsal).
- Kl. 12 Middag.
- Kl. 2 Udflugt til Slagelse og Antvorskov.
- Kl. 3 Kaffe paa Antvorskov Højskole.
Forevisning af Antvorskov Ruiner ved Dr. Poul Nørlund.
- Kl. 7 Aftensmad.
- Kl. 8¹/₂ Festlig Afslutning.

I Følge det fastsatte Program aabnedes Hjemstavnskursuset Fredag den 5. August Kl. 8 Aften i Sorø Akademis Skoles Gymnastiksal, der — med Undervisningsministeriets Billigelse — var stillet til Raadighed af Rektor Raaschou-Nielsen. Først sang man de to af alle Soranere og Sorøboere kendte Vers af Carsten Hauchs Sang, der hvert Aar bruges ved Dimissionshøjtideligheden paa Skolen og her dannede en smuk og stemningsfuld Indledning til de følgende Dages Arbejde:

Jeg ved en Egn, omkranset rundt af Lunde,
 hvor Bøgen suser for den sagte Vind,
 hvor gamle Minder dybt i Skoven blunde
 og vie den til stille Tænkning ind;
 bag Lindens Blad dog høres Fuglekvidder,
 og Nattergalen der en Tilflugt fandt,
 hvor store Navne dybt i Barken sidder
 og vokser større med hvert Aar, der svandt.

Jeg ved en By, der er saa tavs og stille,
 den synes ringe for den ydre Sans,
 den pragtløs er og dertil meget lille
 og savner ganske Hovedstadens Glans;
 men hvo der vandred ved dens dunkle Vove,
 og hvo der saa dens Roser spire frem,
 og hvo der hviled i dens gamle Skove,
 han sikkert aldrig vil forglemme dem.

Derefter bød Komiteens Formand, Amtmand, Baron *Bille-Brahe* alle Deltagerne velkommen til Sorø. Han udtalte, at man i vor lille By, hvor man „ganske savner Hovedstadens Glans“ havde næret nogen Betænkelighed med Hensyn til Indkvarteringen, men han haabede, at man vilde vise Overbærenhed og stole paa Sandheden i det gamle Ord: „Selvom Kræfterne svigte, er Viljen rosværdig.“ Det var Komiteens Haab og Ønske, at alt maatte gaa, som det skulde, saa Deltagerne, selv om det blev noget anstrengende, maatte medtage mange gode og smukke Minder fra de 5 Dages Samvær i Sorø. Dernæst fik Akademikasserer *la Cour* Ordet og udtalte bl. a.: Næst Velkommen til vore Gæster skal der lyde en Tak til de forskellige vi staar i Taknemlighedsgæld til. Først til Rektor, som har givet vort Møde Husly, dernæst til Amtmanden, som har vist os den Elskværdighed at overtage Hvervet som Komiteens Formand, fremdeles til Foredragsholderne, som i de kommende Dage skal føre Ordet, og iøvrigt til alle, som paa forskellig Maade har staaet os bi ved Ordningen af Mødet. For vore Gæster ønsker vi, at det maa blive indholdsrigge Dage, som kan bidrage til at vække og styrke Kærligheden hos dem til vort Land, dets skønne Natur og dets rige Minder. Sorøegnen viser sig i disse Dage fra den allersmukkeste Side. Skovene staar i deres fejreste Flor, Søen hviler smilende og fredfyldt i deres Midte, rundt omkring paa Markerne bugner det med Afgrøder, og fra alle Sider, hvad enten vi vender os mod Øst, Vest, Syd eller Nord, træder Historiens Minder frem og taler til os med manende Røst. Gid alle maa faa Glæde af Dagene, som kommer, og gid det Arbejde, som bliver lagt her, maa bære gode Frugter.

Til Slut holdt Lektor *Alfred Glahn* det under Nr. I gengivne Foredrag: Om Sorø Akademis Bibliotek.

Inden man skiltes, for hver at søge til sit Natteleje, saa man Lejlighed til at foretage en Vandring gennem Sorø Akademis Have og fra Baadebroen lade Blikket glide ud over Søens Spejl til Skoven paa den anden Side, medens Maanen sendte sit romantiske Skær over Eggen, og det var ikke underligt, at den Stemning, der vaktes, kaldte frem i Tankerne Inge-manns og Weyses dejlige Aftensang: Fred hviler over Land og By. Saaledes modtog Deltagerne fra første Færd af et Indtryk af det, der er ejendommeligt for Sorø og det Sted, hvor de nu gennem de følgende Dage skulde færdes.

Den næste Dag, Lørdag 6. August, mødtes man Kl. 9 i Gymnastiksalen, hvor alle Foredragene med Undtagelse af den sidste Dags holdtes. Efter Inge-manns skønne Morgensang: Lysets Engel gaar med Glans, holdt Lektor *K. Simonsen* det under Nr. II gengivne Foredrag: Sorøegnens Geologi og Magister *C. V. Otterstrøm* det som Nr. III meddelte Foredrag: Sorøegnens Søer, hvorefter der fandt en overordentlig fornøjelig og instruktiv Udflugt Sted paa Sorø Sø; ved denne stilledes Deltagerne ude i Naturen overfor adskilligt af det, som de havde hørt om i det sidste Foredrag. Kl. 2¹/₂, efter at Middagen var indtaget, dels i Klubben, dels i private Hjem, steg man til Vogns, og et langt Automobiltoget førte Kursusdeltagerne paa en herlig Tur over Kongebroen med den vidunderlige Udsigt til den ene Side over Smalsøen, til den anden over Pedersborg Sø, gennem Horsebøg og Topshøj Skove, hvor Lektor, Dr. *Ussing* i korte Træk gengav Sagnet om Kong Svends og Bisp Vilhelms Møde, der

fandt Sted netop i umiddelbar Nærhed deraf, videre gennem Stenstrup til Tase, hvor Kaffen indtoges, og til den ejendommelige, storslagne Langdysse i Gunderslevholm Skov. Her fortalte Akademikasserer *la Cour* om Grundtvigs og Chr. Molbechs Udflugt dertil og fremdrog et enkelt Parti af Grundtvigs Digt: Gunderslevholm Skov. Fra Dyssen tog man forbi Gunderslevholms prægtige Herresæde over Skelby tilbage til Sorø.

Søndag d. 7. August begyndte med Froprædiken i Sorø Kirke, hvor Pastor *Balslev* prædikede, og umiddelbart derefter drog man, med Lektor *Simonsen* som Fører, nordpaa forbi forskellige Steder, der gav Anledning til Paavisning, til Tersløsegaard, Holbergs gamle Gaard. Paa den af de 3 hyggelige Fløje omgivne Gaardsplads var Kaffeboardene dækket, og her fremdrog Akademikasserer *la Cour* i korte Træk Stedets og Gaardens Historie, hvorefter man besaa Haven og de af Holberg i sin Tid beboede Rum; nogle af Deltagerne fandt Lejlighed til at naa over i Kirken for at tage den i Øjesyn. Ad en anden Vej søgte man tilbage til Sorø, hvor der om Eftermiddagen i den ærværdige Fratergaard fandt et Folkemøde Sted. Ved dette fremførte Skuespiller ved det kongelige Teater *Holger Gabrielsen* paa en mesterlig Maade 1. Sang af Peder Paars, og Professor Dr. phil. *Vilhelm Andersen* talte, som kun han kan gøre det, om Sorø litterære Indsats, idet han særlig dvælede ved Absalon-tiden, Holberg og Ingemann. Sent vil man glemme hans vidunderlige Gengivelser af Partier af Erasmus Montanus og senere hans Gennemgang af Ingemanns Digtning med den stemningsfulde, betagende Fremførelse af Aftensang i Høst: Her er Fred, — o her er saa stille.

Den følgende Dag, Mandag d. 8. August, var maa-ske den, der stillede størst Krav til Deltagernes Udholdenhed, idet man — tvunget af Omstændighederne — havde været nødsaget til at henlægge ikke mindre end 5 Foredrag til den Dag. Om Morgenens til sædvanlig Tid holdt Dr. phil. *J. Brøndsted* det under Nr. IV i meget forkortet Skikkelse gengivne Foredrag: Sorøegnens Oldtidsminder, idet han, støttet til et Kort, gav en Oversigt over Sorøegnens Bebyggelse i Tiden fra ca. 8000 Aar f. Chr., da „Mullerupfolket“ holdt sit Indtog, og ned til Vikingetiden, og derefter talte Lektor Dr. *Ussing* om Sorøegnens senere Bebyggelse, Stednavne, Færdselsveje og Sagn, hvad han sammenfattede under Betegnelsen: Sorøegnens Kulturfysiognomi, hvilket Foredrag er optaget under Nr. V. Kl. 2 mødtes man i Kirken, hvor Graver *Niels P. Larsen* skildrede denne Bygnings Historie og Mindesmærker af forskellig Art, og der blev givet Deltagerne Lejlighed til at bese den, men allerede Kl. 3 $\frac{1}{2}$ førte Motorbaadene os alle over til den anden Side af Søen, til Parnas, hvor Kaffen blev drukket og hvor Professor *A. Oppermann*, idet man laa lejrede paa Parnashøjens Top, holdt det under Nr. VII gengivne Foredrag: Sorøegnens Skove. Et oprækkende Tordenvejr tvang Kursusets Deltagere til at søge Hus, og i Salen talte Lektor *H. Holten-Bechtolsheim* om Digteren Christian Hviid Bredahl, der i sin Tid ejede den Plet af Danmarks Jord, hvor man nu befandt sig (se nedenfor Nr. VIII). Til alt Held var Regn og Torden færdig omtrent samtidig med Foredraget, saa man i Tørvejr kunde tage tilbage over Søen. Om Aftenen fornøjede Frk. *Nunka Jørgensen* fra Slagelse en stor Del af Kursusdeltagerne og adskillige, der havde sluttet sig

dertil, med en Række morsomme Almuefortællinger, fremførte paa Sjællandsk og i gammel Bondekonedragt.

Tirsdag d. 9. August holdt Akademikasserer, cand. mag. *L. F. la Cour*, støttet til et omdelt trykt Uddrag af Slægtens Stamtavle, Foredrag om Hvideslægten, midt i hvis „Land“ man for Øjeblikket befandt sig (se Nr. IX) og udbad sig Deltagernes Samtykke til, at man som et Tegn paa, et Udtryk for den dybe Taknemlighed, hvori alle danske staar til Hvideslægtens ypperste, Ærkebiskop Absalon, i Fællesskab lagde en Krans paa dennes Grav, idet han samtidig bad de to yngste kvindelige Deltagere i Kursuset, Frk. Inez Sjöström fra Lund og Frk. Agnes Poulsen fra Hellestrup, om at udføre dette Hædershverv. Sammen fulgtes man over i Kirken, hvor en stor Laurbærkrans med røde og hvide signerede Baand blev sat ved Ligstenens Hovedende op mod Alterets Bagside. Den lille Højtidelighed, der af mange betragtedes som et af Højdepunkterne under Kursuset, sluttedes med Verset: „Kæmp for alt, hvad du har kært“.

Efter at man var vendt tilbage til Foredragssalen, holdt Musæumsdirektør, Dr. *Mackeprang* det under Nr. X gengivne Foredrag: Sorøegnens Landsbykirker, blandt hvilke egentlig kun to (Bjernede og Fjenneslev) rager op ved deres Historie og Arkitektur, medens de øvrige er af den almindelige sjællandske Landsbykirketype, og om Eftermiddagen foretoges der Udflugt til Pedersborg (Halvkredsvolden), til Bjernede, Fjenneslev og Ringsted Kirker, som alle blev nærmere paavist og forklaret af Dr. *Mackeprang*. Efter venlig Indbydelse af Forst. *Johs. Jensen* og Frue, Kærehave, drog man fra Ringsted videre ud til Skolen, som blev beset og beundret, og hvor en dejlig Kop Kaffe med

varmt Bagværk, som Forstanderparret gæstfrit indbød Deltagerne til, smagte disse herligt efter Dagens Arbejde. Kl. 8 var man igen i Sorø.

Endelig paa Kursusets sidste Dag, Onsdag d. 10. August, holdt Dr. *Poul Nørlund* i Akademiets Festsal, som af Rektor Raaschou-Nielsen var stillet til Raadighed, Foredrag om Sorø Kloster, om dets Tilbliven og Udvikling gennem Tiderne, om de Stridigheder, som det maatte føre for at komme i Besiddelse af sine Rettigheder, og det fremragende Arbejde, som adskillige Abbeder udførte, takket være deres store Administrationsevner. Foredraget er gengivet nedenfor som XI. Endelig holdt Rektor *Raaschou-Nielsen* Kursusets sidste egentlige Foredrag: Sorø Skole og Akademi, idet han gav en Skildring først af Skolens Tilblivelse, og dernæst, under Henvisning til Kongebillederne i Festsalen, der dannede en naturlig Ramme for Foredraget, om Skolens og Akademiets forskellige Afsnit og fortalte tilsidst med megen Lune om Skolelivet, saaledes som det havde formet sig gennem Tiderne. Foredraget er optaget som Nr. XII.

Udenfor Programmet fik Amtmand *Ove Kofoed* Ordet og tolkede i lyriske Vendinger sin Glæde over, at Udvalget for Hjemstavnskultur, hvad Lektor Regnar Knudsen allerede havde meddelt, havde modtaget Indbydelsen fra Bornholm til, at næste Aars Kursus holdtes derovre. Han gav en malende Karakteristik af den ejendommelige Ø og dens Befolkning, og der er ingen Tvivl om, at han ved sine Ord hos alle Tilhørerne fremkaldte en brændende Lyst til at være med ved næste Aars Hjemstavnskursus.

Efter Middag foretoges den sidste Udflugt, der førte Deltagerne gennem Slagelse til Antvorskov, hvor

man først var Gæster paa Højskolen, velvilligst indbudte af Forstander, cand. theol. *Fr. Nørgaard* og Hustru. Ved et fornøjeligt Kaffebord blev der sunget forskellige Sange og talt af forskellige af Deltagerne, ligesom af Stedets Vært. Kl. 3 samledes man paa Antvorskov Ruiner, som Dr. *Poul Nørlund* efter nogle faa indledende Ord foreviste og forklarede. Og Kl. 6^{1/2} vendte man tilbage til Sorø.

Om Aftenen Kl. 8^{1/2} var der festlig Afslutning paa Hotel Klubben. Heri deltog foruden de fleste af Deltagerne (enkelte var allerede taget bort) en Del af Værterne og deres Paarørende, og man tilbragte et Par Timer i fornøjeligt Samvær. Der blev talt af Akademikasserer la Cour, af Seminarielærer Knudsen, Silkeborg, af Lektor, Dr. Ussing, af Pastor Holck, Nakskov, der gav en livlig og munter Oversigt over hele Mødets Forløb, af Faktor Fich, Odense, af fhv. Lærer C. Petersen (tidl. Taars, nu Sorø), og af Pastor Holger Trautner, Flødstrup, der gennemgik, i ustyrlig morsom Karikatur, hvad man havde hørt og lært under Mødet. Indimellem blev der sunget forskellige af de under Mødet brugte Sange, ligesom en original af Broder Niels, under hvis Anonymitet Graver Larsen skjulte sig.

Henad Midnat sluttede Sammenkomsten og dermed var det 5. danske Hjemstavnskursus til Ende.

la C.